

**TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA QUẢN LÝ VĂN HOÁ NGHỆ THUẬT**

HOÀNG THỊ THUY

BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY LÀN ĐIỆU VÍ DẠM

Chuyên ngành: Quản lý hoạt động Âm nhạc

Mã số:

KHOÁ LUẬN ĐẠI HỌC NGÀNH QUẢN LÝ VĂN HÓA

Người hướng dẫn khoa học: TH.S Nguyễn Thị Anh Quyên

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Để hoàn thành bài khóa luận tốt nghiệp của mình, em xin chân thành cảm ơn cô giáo Thạc sỹ Nguyễn Thị Anh Quyên - Giảng viên Khoa quản lý Văn hóa nghệ thuật, Trường Đại học Văn hóa Hà Nội – người đã trực tiếp hướng dẫn tận tình, chỉ bảo và giúp đỡ em trong suốt quá trình thực hiện đề tài.

Em cũng chân thành cảm ơn các thầy cô giáo trong khoa Quản lý Văn hóa nghệ thuật đã trang bị cho em những kiến thức kinh nghiệm quý báu trong suốt khóa học.

Em xin trân trọng cảm ơn.

MỤC LỤC

PHẦN MỞ ĐẦU	4
Chương 1. GIỚI THIỆU VỀ VÙNG ĐẤT NGHỆ AN VÀ LÀN ĐIỆU VÍ, DẶM	7
1.1 Khái quát về vùng đất và con người xứ Nghệ	7
1.1.1 Địa lí	7
1.1.2 Lịch sử - văn hóa	8
1.1.3 Con người xứ Nghệ	8
1.2 Đôi nét về làn điệu ví, dặm	11
1.2.1 Tên gọi, nguồn gốc và quá trình phát triển	11
1.2.2 Phân loại	14
1.2.3 Nghệ nhân	26
Chương 2. THỰC TRẠNG CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY LÀN ĐIỆU VÍ, DẶM Ở TỈNH NGHỆ AN	31
2.1 Giá trị và vai trò của dân ca ví, dặm trong đời sống xã hội.....	31
2.1.1 Giá trị của dân ca ví, dặm	30
2.1.2 Vai trò của dân ca ví, dặm	37
2.3 Thực trạng công tác bảo tồn và phát huy dân ca ví, dặm.....	43
2.3.1 Thành lập các câu lạc bộ hát ví, dặm	43
2.3.2 Tổ chức các cuộc thi, cuộc liên hoan về hát ví, dặm.....	41
2.3.3 Bảo tồn và phát huy bằng con đường sân khấu hóa.....	45
2.3.4 Đưa dân ca ví, dặm vào trong trường học	46
2.3.5 Đầu tư về kinh phí, cơ sở vật chất.....	48
2.3.6 Thành lập trung tâm bảo tồn dân ca ví, dặm	49
2.3.7 Lập hồ sơ trình UNESCO công nhận dân ca ví, dặm là di sản văn hóa phi vật thể.....	50

<i>2.3.8 Bảo tồn và phát huy trên phương diện sưu tầm, nghiên cứu.....</i>	<i>51</i>
Chương 3. GIẢI PHÁP NÂNG CAO HIỆU QUẢ CÔNG TÁC BẢO TỒN VÀ PHÁT HUY LÀN ĐIỆU VÍ, DẶM	54
3.1 Đánh giá công tác bảo tồn và phát huy làn điệu ví, dặm xứ Nghệ.....	54
<i>3.1.1 Thành tựu</i>	<i>54</i>
<i>3.1.2 Hạn chế</i>	<i>55</i>
3.2 Giải pháp bảo tồn dân ca ví, dặm xứ Nghệ	56
<i>3.2.1 Đưa dân ca ví, dặm vào sinh hoạt của cộng đồng.....</i>	<i>56</i>
<i>3.2.2 Đào tạo đội ngũ nghệ nhân.....</i>	<i>59</i>
<i>3.2.3 Quảng bá, tuyên truyền cho làn điệu dân ca ví, dặm</i>	<i>60</i>
3.3 Giải pháp phát triển dân ca ví, dặm	62
<i>3.3.1 Gắn phát triển dân ca ví, dặm với phát triển du lịch ở Nghệ An.....</i>	<i>63</i>
<i>3.3.2 Bảo tồn và phát huy dân ca ví, dặm gắn với giao lưu văn hóa.....</i>	<i>67</i>
KẾT LUẬN	69
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	70
PHỤ LỤC	70

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Xứ Nghệ từ lâu đã được biết đến và nổi tiếng là miền đất có điều kiện tự nhiên khắc nghiệt nhưng cũng là một mảnh đất giàu truyền thống, lịch sử, là miền quê xinh đẹp với cảnh quan thiên nhiên nên thơ hùng vĩ và nguồn tài nguyên phong phú đặc sắc.

Nghệ An có vị trí khá thuận lợi, nằm trên trục giao thông xuyên Việt, có các tuyến đường bộ, đường sắt và hàng không quan trọng, cùng với nguồn tài nguyên thiên nhiên phong phú cho phép vùng mở rộng giao lưu và phát triển nền kinh tế đa ngành nghề.

Tại mảnh đất xứ Nghệ này, có một nền văn hóa dân gian vô cùng phong phú, đặc sắc và có giá trị hết sức to lớn. Khi nhắc đến nền văn hóa dân gian Nghệ Tĩnh (Nghệ Tĩnh là tên một tỉnh cũ từ năm 1976 đến năm 1991, từ năm 1991 tách riêng thành 2 tỉnh Nghệ An và Hà Tĩnh), trước hết phải nói đến dân ca ví, dặm, một di sản không thể thiếu của mảnh đất này. Đã có rất nhiều sách báo, nhiều nhà sưu tầm, nhiều công trình khoa học sưu tầm nghiên cứu về dân ca ví, dặm Nghệ Tĩnh ở các mặt, các khía cạnh khác nhau, có khi ở góc độ văn hóa tổng hợp, có khi ở bình diện nội dung, có khi lại về thi pháp nghệ thuật. Các tác giả tiêu biểu phải kể đến là Ninh Viết Giao, Nguyễn Đông Chi, Nguyễn Chung Anh, Nguyễn Chí Bền...

Tuy nhiên, hiện nay một vấn đề bức thiết đang xảy ra đối với dân ca ví dặm xứ Nghệ cần phải được giải quyết đó là vấn đề bảo tồn và phát huy dân ca ví, dặm xứ Nghệ, bởi dân ca ví, dặm ngày càng có xu hướng bị lãng quên, không còn được ưa chuộng và xem như là món ăn tinh thần chính của người dân nơi đây nữa. Thế hệ trẻ không còn hứng thú và ham học hỏi về loại hình

dân ca này vì trào lưu nhạc trẻ, nhạc thị trường đang thịnh hành. Một số người làm trong nghề cũng không còn háo hức, tâm huyết với nó nữa. Do đó, dân ca ví, dặm đang ngày càng bị mai một dần, nếu không được bảo tồn một cách hiệu quả thì có thể mảnh đất xứ Nghệ sẽ mất đi loại hình dân ca đặc sắc và có giá trị vô cùng to lớn này.

Hơn nữa, ngày nay việc gắn dân ca với hoạt động du lịch đã bước đầu phát huy hiệu quả và cần được phát triển mạnh. Du lịch được coi là một ngành có vai trò đặc biệt quan trọng đối với việc phát triển các sản phẩm du lịch văn hóa trong đó có dân ca. Việc gắn dân ca với phát triển du lịch sẽ góp phần thu hút khách du lịch đến với xứ Nghệ, từ đó góp phần quảng bá cho du khách không chỉ trong nước mà cả nước ngoài biết đến loại hình dân ca độc đáo này.

Trước tình hình như vậy, em mạnh dạn chọn đề tài “ **Bảo tồn và phát huy làn điệu ví, dặm**” làm đề tài khoá luận với mong muốn góp phần nhỏ vào việc giới thiệu, tìm hiểu các giải pháp để bảo tồn và phát huy làn điệu ví dặm.

2. Mục đích và phạm vi nghiên cứu

2.1. Mục đích nghiên cứu

Mục đích của khoá luận là tìm hiểu những đặc trưng cơ bản của dân ca ví, dặm, ý nghĩa và vai trò của ví, dặm trong đời sống xã hội từ đó đưa ra một số giải pháp nhằm bảo tồn và phát huy là điệu này.

2.2 Phạm vi nghiên cứu

Bàn về dân ca ví, dặm là một vấn đề rất rộng lớn. Trong khoá luận này, do trình độ còn nhiều hạn chế cũng như sự eo hẹp về thời gian và mục đích của đề tài, em chỉ xin bàn đến những đặc trưng tiêu biểu, độc đáo, ý nghĩa và

vai trò của loại hình dân ca ví, dặm xứ Nghệ, thực trạng công tác bảo tồn và phát triển ví, dặm tại Nghệ An hiện nay.

3. Phương pháp nghiên cứu

Để giải quyết các vấn đề nêu trên, người viết đã sử dụng một số phương pháp sau:

- Phương pháp nghiên cứu tài liệu
- Phương pháp khảo sát thực tế
- Phương pháp phân tích tổng hợp

4. Bố cục của khóa luận

Ngoài phần mở đầu, kết luận, tài liệu tham khảo và phụ lục đề tài được chia làm 3 chương:

Chương 1: Giới thiệu về vùng đất Nghệ An và làn điệu ví, dặm

Chương 2: Thực trạng công tác bảo tồn và phát huy làn điệu ví, dặm

Chương 3. Giải pháp nâng cao hiệu quả công tác bảo tồn và phát huy làn điệu ví, dặm

TÀI LIỆU THAM KHẢO

1. Nguyễn Nhã Bản (2001), *Bản sắc văn hóa của người Nghệ Tĩnh*, Nxb Nghệ An.
2. Phan Mậu Cảnh (2006), *Suy nghĩ về mấy lời hát ví, Ngôn ngữ và đời sống*.
3. Ninh Viết Giao(1993), *Hát phường vải*, Nxb Nghệ An.
4. Ninh Viết Giao(1999), *Kho tàng về xứ Nghệ*, Nxb Nghệ An.
5. Thanh Lưu, Lê Hàm, Vi Phong (1991), *Dân ca Nghệ Tĩnh*, Nxb Âm nhạc.
6. Thanh Lưu, Lê Hàm, Vi Phong (1994), *Âm nhạc dân gian xứ Nghệ*, Nxb Âm nhạc.
7. Vi Phong, Thụ Hiền (1997), *Hát phường vải Trường Lưu*, Nxb Hà Nội.
8. Vi Phong (2002), *Dân ca Nghệ Tĩnh*, Nxb Sở Văn hóa Thông tin Hà Tĩnh.